

ยุทธศาสตร์การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง
Strategies for Model Construction of Sustainable Tourism
in Lower Central Plain Province

รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง¹
Rawiwongs Srithongroong

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อศึกษาการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2.) เพื่อศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3.) เพื่อสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างให้สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกไปสู่กระแสชุมชนวิถีวิถีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารระดับสูง จำนวน 27 คน การสนทนากลุ่ม จำนวน 63 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1.) การวิเคราะห์เชิงเอกสารพบว่า การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทยไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากภาครัฐยึดหลักการบังคับบัญชา การบริหารจัดการภาครัฐจึงเป็นจุดอ่อนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ขาดการวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ขาดเอกภาพในการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน ชุมชนขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว 2.) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายการท่องเที่ยวยังไม่ประสบผลสำเร็จในทางปฏิบัติอย่างยั่งยืน เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจไม่ได้อยู่ที่ประชาชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ควรปรับแนวทางการจัดการให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน 3.) ผลการประชุมระดมความคิดเห็นภาคประชาชนและท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง เห็นว่า การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาครัฐและภาคเอกชนสนับสนุนอย่างจริงจัง การวิจัยยังพบว่า หากมีการกำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ชัดเจน นำไปสู่การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่คำนึงถึงความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

คำสำคัญ : 1. ยุทธศาสตร์. 2. ตัวแบบ. 3. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี

Abstract

The objectives of this study were to 1.) study Thai strategy and tourism policy formulation of tourism which affected sustainable tourism management. 2.) study the policy and tourism strategy which followed the sustainable tourism model construction. 3.) to construct a sustainable tourism model in the lower central plains provinces to enhance the support of globalization to localization. The study used a qualitative research method composed of documentary research, a focus group of 63 participants randomly drawn by purposive sampling methods and indepth interviews of 27 key informants.

The findings of this study are as follows : 1.) the documentary research found that Thai strategies and sustainable tourism could not be implemented effectively due to the centralization in planning and managing. There were many weakness in management comprising of planning in natural resources utilization, lack of unity in integration and the community participation. 2.) the results of indepth interviews with tourism experts were similar to the documentary research because the decision making power did not belong to people who own the tourist places. The management should be changed to encourage more people to participation in various functions. 3.) the results of the focus group confirmed that a sustainable tourism model should be conducted by community base tourism and the government sector should be the facilitator. The study showed that the tourism indicators could create a localized tourism model which shows a balance of economic, social, cultural and environmental profit distribution.

Keywords : 1. Strategy. 2. Model. 3. Sustainable Tourism.

คำนำและวัตถุประสงค์

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยมีศักยภาพเหนือคู่แข่งทั้งในความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักที่มีให้เลือกนานาชนิด ทั้งรูปแบบและราคา นิยคนไทยที่ยิ้มแย้มแจ่มใสรักการบริการ นับเป็นจุดขายสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงสินค้าบริการที่มีคุณภาพดีกว่าในราคาสมเหตุสมผล และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน จากนักท่องเที่ยวเพียงไม่กี่หมื่นคนในปีเริ่มต้น จนปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาเที่ยวเมืองไทยปีละกว่า 14 ล้านคน สร้างรายได้เป็นเงินตราเข้าประเทศจำนวนมหาศาล (วิจิตรรังผึ้ง 2550 : 3) นักท่องเที่ยวนั้นมีทั้งชาวต่างประเทศและคนไทยเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นการเผยแพร่ภาพลักษณ์อันดีงามของประเทศ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าไปสู่สายตานานาชาติ เป็นการเสริมสร้างมิตรภาพและความเข้าใจดีของมนุษยชาติ ทั่วทุกภูมิภาคได้รู้จักประเทศไทยว่ามีความพร้อมทุกอย่างไม่ว่าสิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ ความหลากหลายของอาหารและผลไม้ เป็นศูนย์กลางทั้งการบินของภูมิภาค นับเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวย ทำให้ประเทศไทยได้รับรางวัลประเทศที่ดีเด่นหรือยอดเยี่ยมในด้านต่างๆ เกือบทุกปี ล่าสุดในปี พ.ศ.2553 กรุงเทพมหานคร และจังหวัดเชียงใหม่ได้รับรางวัล The Best City Tourist Award เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในโลกอันดับหนึ่งและอันดับสอง จากนิตยสาร Travel and Leisure ของสหรัฐอเมริกา (วิจิตรรังผึ้ง 2550 : 4) และ One of the best honeymoon place in the world สืบมาจากบริษัทนำเที่ยวการท่องเที่ยวสเปน (ประชาชาติธุรกิจ 2553 : 2)

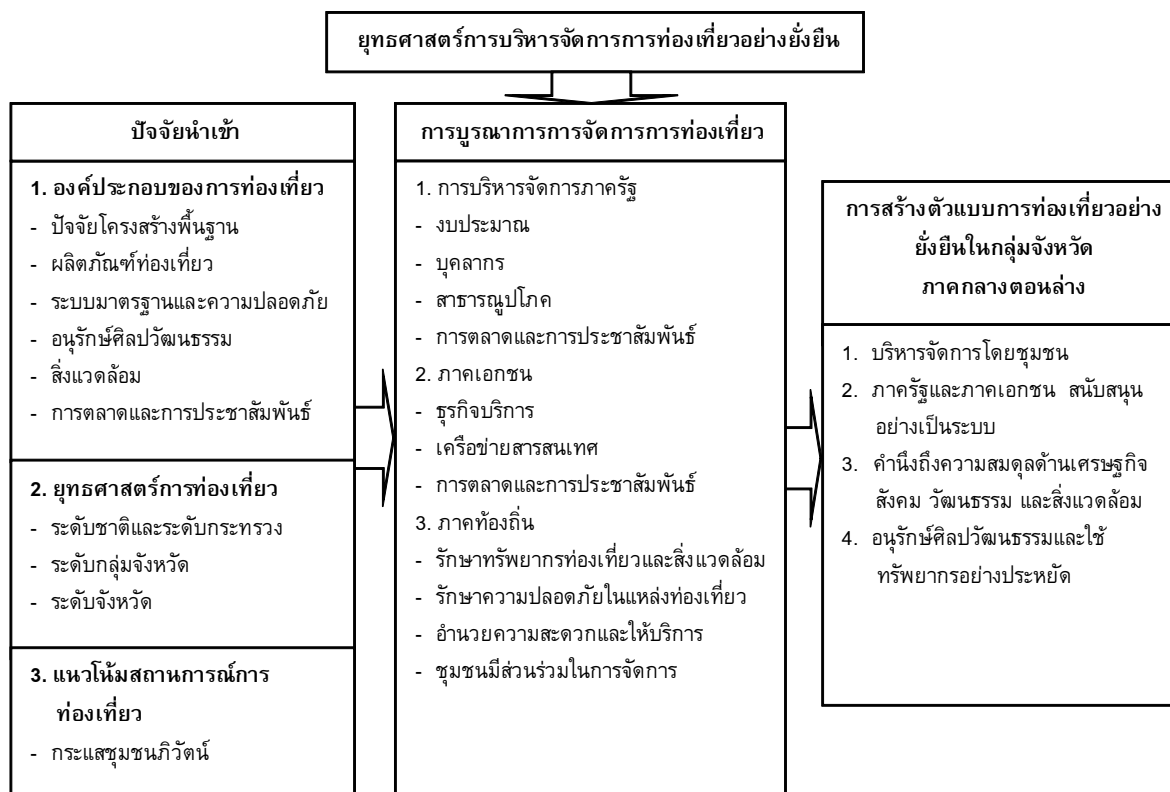
อย่างไรก็ตามถึงแม้รัฐบาลไทยพยายามผลักดันให้ประเทศไทยเป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย” (Tourism Capital of Asia) แต่สถานการณ์เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนใน

ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ต่อมา มีการปรับเปลี่ยนของกระแสโลกจากโลกาภิวัตน์ไปสู่กระแสชุมชนวิถีถิ่น จึงเกิดการปรับกระบวนการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม เนื่องจากสภาพอากาศและอุณหภูมิของโลกเปลี่ยนแปลงสาเหตุเกิดจากมนุษยชาติเป็นต้นเหตุทำให้การเกิดก๊าซเรือนกระจก ส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อนและอากาศเปลี่ยนแปลง (Global Warming และ Climate Change) เกิดความแปรปรวนทางสภาพธรรมชาติ เกิดภัยพิบัติทั่วโลก เช่น น้ำแข็งขั้วโลกเหนือละลาย เกิดพายุหิมะ แผ่นดินไหว ดินถล่ม น้ำท่วม ทั่วทุกภูมิภาคของโลก ทำให้ทุกประเทศจำเป็นต้องคำนึงถึงวิถีการดำรงชีวิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และเน้นการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลก (ภูวนิดา คุณผลิน 2550 : 48)

ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (กลุ่มที่ 2) ประกอบด้วย จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงที่เป็นศูนย์กลางการผลิตและการแปรรูปสินค้า ประมง และเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่การบริหารจัดการเชิงบูรณาการยังขาดประสิทธิภาพ (รพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ 2549) มีการมองต่างมุมที่ขาดการประสานงานหรือบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง (เทิดชาย ช่วยบำรุง 2548 : 72) ประชาคมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของไทย ยังขาดทักษะด้านการวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในชุมชน ขาดจุดเน้นว่าจะจัดการท่องเที่ยวในแนวทางที่มุ่งปริมาณหรือมุ่งคุณภาพซึ่งเน้นการท่องเที่ยวในกระแสทางเลือกใหม่ (Alternative) (เนาวรัตน์ พลายน้อย 2545 : 125) ภาครัฐมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงรายได้มากกว่าการสร้างสมดุลระหว่างรายได้ของการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์ระบบนิเวศรวมทั้งการสืบต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ส่งผลถึงการนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาครัฐ ไปสู่การปฏิบัติทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อนำไปสู่ The Green Destination ตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-10 ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนศักยภาพในการท่องเที่ยวและข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัด

ภาคกลางตอนล่าง คือ (จิตต์กิติ์ พุฒิจจร 2548 :9-10) ผู้เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจการมีส่วนร่วมการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ระบบบริหารข้อมูลขาดประสิทธิภาพ ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกและความรู้ความเข้าใจในการให้บริการและขาดทักษะทางภาษาและบางจังหวัดมีปัญหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาวิจัย หัวข้อ “ยุทธศาสตร์การสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. เพื่อศึกษานโยบายยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างให้สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกไปสู่กระแสชุมชนภูิวัตน์ (Localization)
ดังมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสามด้าน (Triangulation) ใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้าชนิดต่างวิธี เป็นการยืนยันข้อมูลสามด้านเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical

Framework) ทางรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น ทฤษฎีบูรณาการของระบบ (Cohen 1968) และทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการ (Peters 1996) มาใช้เป็นแนวทางวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชนที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1. แหล่งข้อมูลด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้สำหรับการศึกษาวิจัย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบกำหนดพื้นที่ศึกษา เป็นวิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ผู้วิจัยเลือกศึกษาวิจัยตัวแทนจังหวัดที่มีชื่อเสียงตามหลักการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของ UNWTO (The United Nations World Tourism Organization 2006 : 17) เลือกจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เป็นการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (จังหวัดเพชรบุรี) และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์) โดยกำหนดพื้นที่ศึกษาให้มีขอบเขตชัดเจนดังนี้

1.1 จังหวัดเพชรบุรี : แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

เลือกแหล่งพื้นที่ 3 แห่ง คือ พระราชวังรามราชนิเวศน์ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี และ

ภาพที่ 1 พระราชวังรามราชนิเวศน์

ภาพที่ 2 อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี

วัดมหาธาตุวรวิหาร

1.2 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์: แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

เลือกพื้นที่ 3 แห่ง คือ หาดหัวหิน หาดเขาเต่า และเขาตะเกียบ

ภาพที่ 3 วัดมหาธาตุวรวิหาร

ภาพที่ 4 หาดหัวหิน

ภาพที่ 5 หาดเขาเต่า

ภาพที่ 6 เขตตะเกียบ

2. แหล่งข้อมูลด้านบุคคล (Key Informants)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบุคคลโดยวิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จำนวน 90 คน ดังนี้

2.1 ผู้บริหารระดับสูงภาครัฐ เอกชน ชุมชน ท้องถิ่น และนักวิชาการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำนวน 27 คน เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview)

2.2 นักวิชาการ ผู้จัดการจัดการการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวและชุมชนเจ้าของพื้นที่ในเขตกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (กลุ่มที่ 2) จำนวน 63 คน โดยวิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลสรุป โดยการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น (Focus Group) ภาคประชาชน และท้องถิ่น ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

3. แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร (Secondary Sources)

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ เช่น งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการท่องเที่ยวทั้งในระดับชาติ กระทรวง กรม กลุ่มจังหวัด และจังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษา

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random

Sampling) จำนวน 90 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 วิเคราะห์เอกสารโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structure Indepth Interview) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและนำไปสู่แนวทางการสร้างตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

5.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีรูปแบบการจัดการสนทนากลุ่มโดยกำหนดประเด็นสำคัญในการประชุมภาคประชาชนและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (กลุ่มที่ 2) คือ จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งนำไปสู่การสร้างตัวแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

6. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการวิจัยทั้งหมด 5 ชุด เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างแยกตามประเภทกลุ่มตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น จำนวน 27 คน ก่อนการนัดสัมภาษณ์ 15 วัน พร้อมไปกำหนดนัดสัมภาษณ์และระบุชื่อผู้ประสานงานและเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นหมวดหมู่ ลงรหัสตามตัวชี้วัดในการปฏิบัติการ และวิเคราะห์ตามประเด็นกรอบแนวคิดของการวิจัย สรุปผลการสัมภาษณ์โดยใช้การพรรณาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกไว้ในตารางพร้อมผลของการชี้วัดในการปฏิบัติการ

6.2 ผู้วิจัยสรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยศึกษายุทธศาสตร์และนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทยทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับกระทรวง

กรม กลุ่มจังหวัด และจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยนำทุกแผนมาวิเคราะห์ให้ครอบคลุม 4 ประเด็น คือ หลักการและเหตุผล ความคิดรวบยอด การนำนโยบายไปปฏิบัติ และสรุปผล

6.3 การประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยตามประเด็นสำคัญในกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยได้แบ่ง กลุ่มการประชุมเป็น 6 กลุ่มๆ ละ 10-11 คน รวม 63 คน และนำผลสรุปของการประชุมมาแยกเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตามเหตุผลและข้อสรุปของการประชุม

6.4 นำผลการประชุมทั้งสามด้านมาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคการสรุปสะสม (Cumulative Summarization Technique) และการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ภาพที่ 7 ประชุมระดมความคิดเห็น

ภาพที่ 8 ประชุมระดมความคิดเห็น

ภาพที่ 9 ประชุมระดมความคิดเห็น

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลสามเส้าชนิดต่างวิธี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยเชิงเอกสาร

นโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับชาติ ระดับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แผนแม่บทกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (กลุ่มที่ 2) และจังหวัดเพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ นโยบายและยุทธศาสตร์แต่ละรัฐบาลมีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย อย่างไรก็ตามยังมีแผนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนปรากฏชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่แผนที่ 6 เป็นต้นมา ทำให้แผนระดับกระทรวง กรม จังหวัด และกลุ่มจังหวัดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีแคมเปญที่สร้างชื่อเสียง ทำให้การท่องเที่ยวของไทยเป็นที่รู้จักในหมู่นานาชาติ ตั้งแต่ Amazing Thailand จนถึง Happiness on earth มีการกำหนดเขตเศรษฐกิจพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว มีการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการภาครัฐ เอกชน และภาคท้องถิ่น แต่รัฐบาลทุกสมัยมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเพิ่มรายได้ คำนึงถึงปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่าคุณภาพ โดยขาดการคำนึงถึงการสร้างความสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมของประชาชน เกิดแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาขยะล้นเมือง ปัญหาการ

ดัดแปลงวัฒนธรรมจนขาดอัตลักษณ์ดั้งเดิม ที่สำคัญการบริหารจัดการการท่องเที่ยวยังอยู่ในระบบสั่งการจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง (Centralization & Top down Policy) จึงทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวหรือมีส่วนร่วมน้อย รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่ในบางจังหวัดเท่านั้น เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ เชียงราย อยุธยา เป็นต้น ผลการปฏิบัติงานภาครัฐ เป็นการบริหารแบบต่างคนต่างทำ ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นขาดการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ไม่มีการติดตามประเมินผลแผนงาน งบประมาณด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2549 : 78) การควบคุมคน งบประมาณ และแผนงาน ถูกกำหนดโดยส่วนกลาง (เสรี วังสีไพจิตร และคณะ 2549 : 115) การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวในปี 2547-2548 เป็นการพัฒนาที่เร่งรีบ ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนขาดความร่วมมือในองค์ประกอบเกือบทุกด้าน (ทียิตายันตะบุษย์ 2549 : บทคัดย่อ) ปัญหาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยไม่คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่ซึ่งเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบมิติทางสังคมและวัฒนธรรม (อมรา พงศ์ศาพิชญ์ 2543 : 101) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ หล่อธนวิชัย (2550 : 145) สรุปผลการบริหารงานการท่องเที่ยวภาครัฐว่าเป็นการดำเนินแนวคิดด้านพัฒนานิยม เน้นการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความทันสมัยไปสู่มาตรฐานสากล ดำเนินนโยบายแบบเศรษฐกิจพึ่งพิงเงินทุนจากต่างชาติ ทำลายโอกาสเติบโตทางธุรกิจท่องเที่ยวขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยด้วยตัวเอง การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทศวรรษที่ผ่านมาจึงไม่สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

2. ผลการวิจัยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 27 คน

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกส่วนใหญ่เห็นว่าประเทศไทยมีสิ่งดึงดูดใจเป็นทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติครบถ้วน การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาถือว่าประสบความสำเร็จมากพอควรในด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ในวาระครบรอบ 50 ปี ของหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ผ่านการทำงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจนได้รับรางวัลสุดยอดเมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในระดับโลก และระดับภูมิภาคเป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง แต่หากพิจารณาในด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย ยังขาดการคิดวางแผนการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวอย่างรอบคอบ ทำให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและเกิดผลกระทบมิติทางสังคมและวัฒนธรรม ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาคมท้องถิ่น ควรกำหนดบทบาทความรับผิดชอบในหน้าที่การจัดการการท่องเที่ยวที่ชัดเจนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยมีการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ ที่สำคัญภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ภาคท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการทุกขั้นตอน ตั้งแต่การตัดสินใจ การกำหนดนโยบายและโครงการ การดำเนินการ การประเมินผล และการแก้ปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

การสัมภาษณ์เชิงลึกแสดงผลตัวชี้วัดระดับปฏิบัติการ สอดคล้องกับการศึกษาเชิงเอกสาร ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงผลตัวชี้วัดระดับปฏิบัติการระดับมหภาค

ชื่อ รหัส	นิยาม (ข้อความ)	ลำดับคะแนน (จำนวนคน)					รวม	สรุป
		ไม่มี ข้อมูล	ไม่สอดคล้อง กัน	ต่ำ	ปาน กลาง	สูง		
S ₁	การบูรณาการแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ของประเทศไทยสอดคล้องกันทุกระดับ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้	-	-	12	15	-	27	การบูรณาการแผน ยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยว ของประเทศไทยสอดคล้อง กับทุกระดับสามารถนำไป สู่การปฏิบัติได้ปานกลาง
S ₂	มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมี ระบบและมีการบูรณาการ ในการทำงาน ร่วมกัน	-	5	10	12	-	27	การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวอย่างมีระบบและมีการ บูรณาการทำงานร่วมกัน ใน เกณฑ์ปานกลาง
S ₃	ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวกลุ่ม จังหวัดภาคกลางตอนล่างมีสิ่งดึงดูดใจและ สาธารณูปโภคที่มีศักยภาพสูง	-	-	-	10	17	27	กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอน ล่าง มีปัจจัยพื้นฐานด้าน การ ท่อง เที่ยว และ สาธารณูปโภคที่มีศักยภาพสูง
S ₄	มีระบบป้องกันภัยและระบบสารสนเทศและ ระบบสาธารณูปโภคและการให้บริการที่ เป็นมาตรฐานมากน้อยเพียงใด	-	-	10	17	-	27	ระบบป้องกันภัย, ระบบ สารสนเทศ และระบบ สาธารณูปโภคที่เป็นมาตร ฐานอยู่ในระดับ ปานกลาง
S ₅	มีการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์การ ท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใด	-	-	11	16	-	27	การสร้างมูลค่าเพิ่มได้แก่ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอยู่ใน ระดับปานกลาง
S ₆	มีการพัฒนาด้านการตลาดและการ ประชาสัมพันธ์ครบวงจรหรือไม่	-	-	17	7	3	27	การพัฒนาการตลาดและ การประชาสัมพันธ์ยังขาด การบูรณาการทุกภาคส่วน
S ₇	มีการพัฒนาฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลหรือไม่	-	-	15	10	2	27	มีการพัฒนาฟื้นฟู อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม น้อย
S ₈	ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้รับผล ประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างไร	-	-	14	13	-	27	ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ได้รับผลประโยชน์จาก การ ท่องเที่ยวน้อย
S ₉	กระแสมุมชนกวีทัศน์ทำให้การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เกิด ประโยชน์ต่อชุมชนเพียงใด	-	-	-	10	17	27	กระแสมุมชนกวีทัศน์ ทำให้ เกิดการท่องเที่ยวบริหาร จัดการโดยชุมชน ชุมชนได้รับ ผลประโยชน์สูง
S ₁₀	ยุทธศาสตร์การสร้างความสามารถในการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนจะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ ได้จริง	-	-	-	8	19	27	การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยึดหลัก ให้ชุมชนบริหารจัดการโดย คำนึงถึงความสมดุลทุกด้าน สามารถนำไปปฏิบัติได้

จากตารางที่ 1.1 ทำให้เกิดแนวคิดเพิ่มเติมว่า ควรมีการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และคนในท้องถิ่นจึงจะประสบความสำเร็จในการจัดการ คาดว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีเกณฑ์ตัวชี้วัดที่ชัดเจนจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและนำตัวแบบไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นภาคประชาชนและท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้เข้าประชุมต่างตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยเฉพาะในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจุดแข็งคือ ภาคประชาชน มีความแข็งแกร่งในการรักษาสิ่งแวดล้อม และมีเครือข่ายภาคประชาชนที่สร้างความเข้มแข็งในการท่องเที่ยวอย่าง

ยั่งยืนได้เป็นอย่างดี การท่องเที่ยวจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชน คือ การถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่สังคมภายนอก เกิดการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม กระตุ้นในชุมชนหันมาให้ความสำคัญรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติยิ่งขึ้น หากภาครัฐมีความจริงจังในการสนับสนุนด้านงบประมาณ การให้ความรู้และทักษะด้านการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ร่วมมือกับภาคเอกชนสนับสนุนด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ และประสานงานกับภาคท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนที่สามารถสร้างงานสร้างรายได้และทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

การประชุมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็นชี้ให้เห็นระดับตัวชี้วัดในการปฏิบัติการสอดคล้องกับการวิจัยเชิงเอกสาร และการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดการการท่องเที่ยวจะมีคุณภาพยั่งยืน หากรักษาความสมดุลทุกด้านไม่ว่าเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1.2 แสดงผลตัวชี้วัดเชิงปฏิบัติการระดับจุลภาค

ชื่อรหัส	นิยาม (ข้อความ)	ลำดับคะแนน (จำนวนคน)					รวม	สรุป
		ไม่มีข้อมูล	ไม่สอดคล้องกัน	ต่ำ	ปานกลาง	สูง		
S ₁	การบูรณาการแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศไทยสอดคล้องกันทุกระดับสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้	-	-	-	40	23	63	การบูรณาการแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศไทยสอดคล้องกันทุกระดับสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ปานกลาง
S ₂	มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีระบบและมีการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน	-	5	12	42	4	63	การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีระบบและมีการบูรณาการในการทำงานร่วมกันในเกณฑ์ปานกลาง
S ₃	ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างมีสิ่งดึงดูดใจและสาธารณูปโภคที่มีศักยภาพสูง	-	-	-	7	56	63	กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง มีปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวและสาธารณูปโภคที่มีศักยภาพสูง

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

ชื่อรหัส	นิยาม (ข้อความ)	ลำดับคะแนน (จำนวนคน)					รวม	สรุป
		ไม่มีข้อมูล	ไม่สอดคล้องกัน	ต่ำ	ปานกลาง	สูง		
S ₄	มีระบบป้องกันภัยและระบบสารสนเทศและระบบสาธารณูปโภคและการให้บริการที่เป็นมาตรฐานมากน้อยเพียงใด	-	-	10	45	8	63	ระบบป้องกันภัย, ระบบสารสนเทศและระบบสาธารณูปโภคที่เป็นมาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง
S ₅	มีการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใด	-	-	5	45	13	63	การสร้างมูลค่าเพิ่มได้แก่ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง
S ₆	มีการพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ครบวงจรหรือไม่	-	-	28	20	15	63	การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ยังขาดการบูรณาการทุกภาคส่วน
S ₇	มีการพัฒนาฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลหรือไม่	-	-	38	21	4	63	มีการพัฒนาฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมน้อย
S ₈	ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างไร	-	-	35	25	3	63	ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวน้อย
S ₉	กระแสชุมชนภักดีทำให้เกิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนเพียงใด	-	-	-	18	45	63	กระแสชุมชนภักดีทำให้เกิดการท่องเที่ยวบริหารจัดการโดยชุมชนชุมชนได้รับผลประโยชน์สูง
S ₁₀	ยุทธศาสตร์การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	5	-	-	26	32	63	การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยึดหลักให้ชุมชนบริหารจัดการโดยคำนึงถึงความสมดุลทุกด้าน สามารถนำไปปฏิบัติได้

ผลการประชุมกลุ่มย่อยแสดงระดับตัววัดในการปฏิบัติการดังนี้คือ การบูรณาการแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทุกระดับนำไปสู่การปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีระบบและมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในเกณฑ์ปานกลาง กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างมีปัจจัยพื้นฐาน

ด้านการท่องเที่ยวและสาธารณูปโภค มีศักยภาพสูง มีระบบป้องกันภัย ระบบสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนาตลาดและการประชาสัมพันธ์ยังขาดการบูรณาการทุกภาคส่วน มีการฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมน้อย

ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวน้อย กระแสชุมชนกวีวัฒน์ทำให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและชุมชนจะได้รับผลประโยชน์สูงนำไปสู่การสร้างตัวแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตามจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์มีโครงการพระราชดำริจำนวนมากที่สามารถนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแสดงวิถีชีวิตชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงและพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลปัจจุบันที่ทรงมีพระกรุณาธิคุณต่อพสกนิกรอย่างยาวนาน และทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข สิ่งสำคัญที่เป็นจุดอ่อนของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ ความไม่สงบทางการเมืองได้สร้างความเสียหายให้แก่ชื่อเสียงของประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงที่ผ่านมาระหว่าง พ.ศ.2551-2553 เกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยอย่างมาก

สรุป

สรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสามด้าน (Triangulation) ชนิดต่างวิธีมีส่วนที่สอดคล้องกันทั้งการวิจัยด้านเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมระดมความคิดเห็นภาคประชาชนและท้องถิ่น กล่าวคือ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถกระทำได้หากชุมชนมีความรู้ความเข้าใจหลักการบริหารจัดการ มีทักษะด้านการจัดการการท่องเที่ยว สามารถสร้างความภาคภูมิใจ และการตระหนักในคุณค่าของอัตลักษณ์ของ

ท้องถิ่นตนเอง เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างระมัดระวัง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมที่สนับสนุนการลดภาวะโลกร้อน จากการศึกษาวิเคราะห์ผลทุกด้านเห็นพ้องกันว่าเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวเป็น ผู้เข้าใจปัญหาของท้องถิ่นได้ดี และสามารถบริหารจัดการแก้ปัญหาท้องถิ่นได้ในที่สุด ควรสนับสนุนให้ภาคท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยมีภาครัฐและภาคเอกชนเป็นฝ่ายสนับสนุนในปัจจัยที่ภาคท้องถิ่นต้องการความช่วยเหลือ การมีตัวชี้วัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ชัดเจน (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ 2551 : 45-49) นำไปสู่การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ผลการวิเคราะห์สามด้านจึงนำไปสู่แบบจำลองการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

สุดท้ายผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยเรื่องอุทยานแห่งชาติในเขตจังหวัดภาคกลางตอนล่างเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การศึกษาโครงการพระราชดำริเพื่อการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ และอาหารฮาลาล เพื่อการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ของไทย ซึ่งจะเป็นการศึกษาวิจัยที่สามารถเผยแพร่ชื่อเสียงและอัตลักษณ์ที่ดีของชาติด้านการท่องเที่ยวให้ลึกซึ้งกว้างขวางในด้านวิชาการต่อไป

คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. อิมรอน มะลูลีม ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสถียรย์ ดร.สุพจน์ ทรายแก้ว ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์ และศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- จิตศักดิ์ พุฒิจร. (2548). รายงานสิ้นสุดโครงการระยะที่ 1 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตภาคกลางตอนล่าง. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงใจ หล่อธนาภรณ์. (2550). รัฐทุนชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ดุสิตวิทยบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทยิดา ยันตะบุษย์. (2549). บทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2548). ทิศทางบูรณาการปัญหากระบวนการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นวรรตน์ พลายน้อย. (2545). โครงการทักษะการทำงานและปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนาทักษะการทำงานของแรงงานภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่น : กรณีศึกษาในกลุ่มประชาคม (Civic Group) ภาคเหนือตอนบน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน). (2552). สสำรวจความคิดเห็นด้านธุรกิจท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2553. จาก <http://www.pathaya.Dailynews.com>.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2553). ผู้ว่ากระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้นำความสำเร็จเที่ยวไทย 5 พันธกิจสร้างทศวรรษที่ 5 สุดแกร่ง. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2553. จาก http://www.promotionofTourismIndustryThroughDiplomy_cy.
- ภูวนิดา คุณผลิน. (2550). การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์ดุสิตวิทยบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ. (2551). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในกลุ่มแม่น้ำโขง 3. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. (2549). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่มภาคกลางตอนบน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วินิจ รังผึ้ง. (2550). 50 ปี การท่องเที่ยวไทย. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2553. จาก <http://www.mythailandandtoday.com>.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2549). รายงานฉบับย่อสำหรับผู้บริหารโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). เชียงราย: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เสรี วังสีไพจิตร และคณะ. (2549). โครงสร้างของอุตสาหกรรมไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อมรา พงศ์ศัพทอักษร. (2543). ความหลากหลายทางวัฒนธรรมกระบวนการทัศน์และบทบาทประชาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cohen, P.S. (1968). **Modern social theory**. London: University of London.
- Peters, G.B. (1996). **The Future of governing : four emerging models lawrence**. Kansas city: The University Press of Kansas.

The United Nations World Tourism Organization. (2006). **Sustainable tourism**. [Online]. Retrieved March 21, 2010. from http://www.World Tourism org/frameset/frame_sustainable.html.